

2. ábra

KURCSICS RAFAELLA

Rádióamatőr szakkör a képességfejlesztésért

Szvarnasz Alexandrosz­nak hívnak, 1971-ben születtem Kunszentmártonban, jelenleg a Békéscsabai Tanítóképző Főiskola másodéves angol nyelvoktató, tanító szakos hallgatója vagyok. A Tiszakürti Általános Iskolában 10 éves koromtól kezdve foglalkozom amatőr rádiózással. A morzejelek ismerete alapfeltétel. Országos bajnokságon két egymást követő évben szereztem egyéniben harmadik, csapatban első helyezést. Középiskolai tanulmányaimat a kunszentmártoni József Attila Gimnáziumban folytattam, de ezután is szívesen jártam vissza a klubba, ahol a rádiózás többi ágával is folyamatosan megismerkedtem (rádiótebbtusa, rádióiránymérés). Azonban a távirászatot sem hagytam veszendőbe. Ifjúsági kategóriában csapatunk első helyet ért el.

Célom, hogy a tiszakürti rádiós szakkör munkáján keresztül bemutassam az amatőr rádiózás – egy jól működő, s elsősorban gyermekcentrikus szervezet, a Magyar Rádióamatőr Szövetség – hanyatlásának tüneteit. A MRASZ korábban az MHSZ (Magyar Honvédelmi Szövetség) alárendelt szervezete volt, s anyagi támogatását élvezte. Az MHSZ célja a „katonai utánpótlás feltárása”, a fiatalok honvédelmi életre nevelése volt. Az utóbbi évtizedben végbemenő politikai változások következtében megindult a MRASZ függetlenné válása, s így fokozatosan csökkent, majd az elválás után teljesen megszűnt a támogatás.

Célom, hogy mindenféle politikai meggyőződés hangoztatása nélkül elemezzem ennek súlyos következményeit, és javaslatot tegyek sürgős teendőkre, s ezáltal nemcsak anyagi, hanem erkölcsi támogatást szerezzek ennek a fontos ügynek. Nem érdekem, hogy a politika mély tengerébe süllyedjek, s ez nem is célom! Azonban távirászkra, s rádiós szakemberekre nemcsak a Magyar Honvédségnek, hanem – a technika rohamos fejlődése következtében – bármilyen civil szolgálatnak szüksége lehet!

A morzejelek vételének és adásának elsajátításához sok-sok idő és kitartás kell mind az oktató, mind pedig a tanuló részéről. Célyszerű már 9-10 éves korban elkezdni, hisz ekkor már biztonsággal tudnak írni a gyerekek. Akik bármilyen részképesség-zavarban szenvednek (dysgraphia, dyslexia, legasthenia, dyskalkulia), nem képesek elsajátítani ezt a tudást. De azért róluk sem szabad lemondani, hisz nekik is találhatóunk a rádiótechnika terén megfelelő foglalatosságot. A lehetőségek széleskörűek, például konstruktorködésnél (építéstechnika), vagy rádóiránymérésnél (rókavadászat rádióval; itt nem szükséges az összes morzejel ismerete), ahol az adók sugárzott jelei logikusan épülnek fel a morzeábécé a ti és tá jelek alapján: MOE – E betű egy ti, MOI – I betű két ti, MOS – S betű három ti stb. Hasonló foglalatosságot találhatunk az ún. „botfülű” gyerekeknek, a morzejelek értéséhez bizonyos zenei hallás kell (sőt az sem árt, ha kiváló képességekkel rendelkezik valaki e téren).

Az iskolában az amatőr rádiózásra, vagy bármilyen szakkörre kapott állandó helyiségben csak 10-15 férőhely van („Kevés a szék, gyerekek.”). Ne korlátozzuk a lehetőségeket! A hétnek nem csak egy napja van. Az évek múltával újabb és újabb érdeklődők szeretnének bejutni a klubba. Sőt az iskolában végzett közép- vagy főiskolások, de akár a dolgozó felnőttek is szívesen vissza-visszatérnek. S ehhez 10 éves szakköri múlt már bőven elég. Ezt a problémát úgy hidaltuk át, hogy időbeosztást készítettünk a kezdő és haladó csoportok bevonásával. Kezdő csoportban akár 5-10 ember is gyakorolhat egyszerre, hisze ekkor még az elsajátító fázisban vannak. Ez főleg vételnél kivitelezhető, amikor a magnetofonszalagra rögzített vagy számítógép által kreált 5 betűs csoportokat kell a gyerekek leírni távirati úrlapra. Adásnál, azaz a morzejelek formálásánál, mely ekkor még hagyományos billentyűvel (nem gyorsbillentyűvel) történik, már ugyanabban az időben csak egy gyerek gyakorolhat a kezdeti stádiumban. Ekkor a többieknek azt a feladatot adhatom, hogy ellenőrizzék, társuk jól adott-e vagy sem (hibakutatás). Le is írhatják papírra az üzenetet. Később két gyakorló hanggenerátor (morzehangok megszólaltatására épített, akár házilag is elkészíthető készülék, mely működhet hálózatról vagy telepről) összekapcsolásával és fejhallgatók használatával egymás üzeneteit ellenőrzik. Eme vezetékes távirólánc (rádióháló) segítségével valós helyzetekbe élhetik bele magukat. Amikor minden morzejelet ismernek már, több (3-4) generátor is összekapcsolható, s a gyerekek vicces szövegeket, üzeneteket is leadhatnak egymásnak. Ezt a játékos lehetőséget teremtjük meg számukra. „Pro patria est dum ludere videmur.” (Az is a tudományt szolgálja, ha játszani látszunk.) A rádiótechnika egyik versenyágában, a rádióöttobtusában is van ilyen feladat, de már „élesben”, megadott szövegekkel és nemzetközi versenyeken vezeték nélküli táviró adó-vevővel.

Nem kis probléma a „versenyzésre megfelelő” gyerekek kiválasztása. A megfelelés, vagy meg nem felelés sokszor csak ürügy, pl. ha nincs elég férőhely a megyei versenyre szállító mikrobuszban. Természetesen van tényleges megfeleltetés is, amelynek az alapja a morzejelek biztonságos vétele 40-50-es ütemmel (40-50 betű/perc). Javaslom azonban, hogy aki nem üti meg ezt a szintet, azt is vigyük el a versenyre, hogy tapasztalatokat gyűjtsön, és ha van kedve, bekapcsolódjon. Nem hiszem (tapasztalatból mondom), hogy meghátrálna a feladat elől. Nagyon fontos, hogy versenyhelyzeteket teremtünk. Évente legalább kétszer rendezünk háziversenyt, amelyen kezdők és haladók együtt vegyenek részt (tapasztalatok átadása). Ilyenkor előforulhatnak negatív viselkedési formák. Például a jobbak heccelik a kezdőket: „Te még csak ennyit tudsz?” Ha szükséges, kapcsolódjon

be a pedagógus az ilyen szituációkba, s határozottan közölje véleményét: „Ők még most kezdték, de ti már második éve jártok ide. Gondoljatok vissza a saját kezdő korotokra!”

Fontos dolog a rendszeres felmérés. Végezzük 1-2 havonta és rögzítsük személyre szólóan az adatokat! Ez történhet az ütemszám fokozatos növelésével (akárcsak a háziversenyeknél), s így a különböző képességűek a megfelelő időben tudnak a vételbe bekapcsolódni. Ne sajnáljuk az időt a kezdők és a haladók külön felmérésére (ha szükséges), mert így elkerülhetjük a már említett kellemetlen helyzeteket! Az adás felmérése mindenképp egyenként történjen. A többiek elé egy-egy adásszöveget tegyünk és őket vonjuk be ellenőrző munkára. „Több szem többet lát. Jelöljétek be ceruzával a hibákat, de ne szóljatok közbe, mert az megzavarja az éppen adással foglalkozót! Majd a végén megbeszéljük a hibákat.” Ezt a módszert a középhaladó stádiumban javaslom, nem pedig a kezdetiben. Mindig közöljük a gyerekekkel, hogy a bírálat segítő jellegű. „Legközelebb te is bíralsz valakit.”

Nemcsak kezdőknél, hanem haladóknál is előfordulhat teljesítménycentrikus magatartás (pl. adásnál minél nagyobb sebességre törekednek), ez a minőség rovására megy. Előfordul, hogy nem tartják be a szövszűneteket, vagy a betűk közötti szűnetet, s így a szöveg áttekinthetelenné és nehezen érthetővé válhat. Célszerű rendszeresen magnetofonra rögzíteni az adásukat, majd lejátszani nekik. „Próbáld meg leírni (visszavenni), amit adtál!” Ezzel a módszerrel nagyon jól fejleszthető a ritmus- és esztétikai érzékük. De csak akkor, ha már a kezdetektől fogva alkalmazzuk ezt a lehetőséget.

Ugyancsak értesük meg velük a rendszeres felmérések fontosságát (versenyhelyzetbe való beleélés, statisztikai adatok regisztrálása, fejlődés mértékének elemzése). Több tapasztalatot, nagyobb önbizalmat nyújt a gyerekeknek. Az éles versenyhelyzeteket könnyebben fogják venni, nem izgulnak majd annyira. Ezt személyes tapasztalatból mondom. Az utóbbi 5-6 évben, már amikor odaülök versenyen a vételhez vagy akár adáshoz is, arra gondolok, ha nyugodtan csinálom – úgy, ahogy eddig –, nem lehet probléma (versenyház).

Legyünk kipihentek a verseny napján! Az utolsó héten ne gyakoroljunk (versenyéhség)! Ezzel elkerülhető a túledzettség. Az utolsó felmérés vagy háziverseny 2-3 héttel előzze meg a megyei, vagy országos döntőt! Ebben az időszakban már úgysem lehet számottevő fejlődésre szert tenni.

Már említettem, hogy ennek a sportágnak mennyi különböző területe van. Nem véletlenül neveztem sportágnak. Kitartást és állóképességet igényel. Gondoljunk csak az „éterversenyekre”! Az egyéni hívójeles amatőröknek egyedül kell 24-48 órát a készülékük mellett tölteni aktívan, minimálisan szabályozott pihenőidővel, vagy anélkül. Mindezt a kollektív versenyzés során sajátíthatták el a rádióklubokban. Az eredményt a fokozatos, arányos terheléseknek köszönhetjük. Rá kell jönnünk, hogy egyből – már az első versenyeken – nem fogunk kibírni 24 órát talpon, egyszerre hárman-négyen beosztva a készülék mellé. Tipikus hiba ez a kezdeteknél, hisz felesleges ennyi ember egyszerre egy adókészüléknél.

Az más, ha több készülék és antenna áll rendelkezésre, de ez csak a modern versenyállomások kiváltsága, melyek erre a célra létesültek profi, több évtizedes tapasztalattal rendelkező amatőrök számára, kiváló telepítési lehetőségekkel (pl. több száz méteres tengerszint feletti magasság), japán gyártmányú készülékekkel, forgatható antennákkal (QUAD, YAGI). Tőlük tanultuk, hogy időbeosztást kell készíteni 2 órás váltásokkal. Megpróbáltuk átültetni a saját körülményeinkre. Maximum 4 fő áll rendelkezésre a hétvégén, de nekik is lehetnek még egyéb elfoglaltságaik. Tehát 4-8 óránként váltunk a verseny idejétől függően (48 órás versenyenél 8 óránként).

Mindezeket azért írtam le, hogy akik amatőr rádiós szakkört akarnak indítani, azoknak néhány tanácsot adjak. Azonban ezek között általános pedagógiai fogásokat is találunk, melyek más területeken is alkalmazhatók, nem csak az amatőr rádiózásban.